

คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น

ใจชนก เศษศรี*

วิไลลักษณ์ อยู่สำราญ**

Received 6th November, 2022
Revised 9th December, 2022
Accepted 10th December, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างในระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ของเด็กไทยที่มีอายุ 6-12 ปี ในครอบครัวข้ามรุ่น และมีสมาชิกรุ่นหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลภายในอำเภอรัฐประเทศ จำนวน 139 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ f-test

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ของเด็กไทยที่มีอายุ 6-12 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.1 มีอายุเฉลี่ยที่ 64.14 ปี มีความสัมพันธ์เป็นยายของเด็ก ร้อยละ 41.0 ประกอบอาชีพพนักงาน-ลูกจ้างเอกชน (รับจ้าง) ร้อยละ 41.0 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 56.8 โดยความคิดเห็นของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในระยะเวลาที่อยู่ในความดูแลของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.35 โดยมีความคิดเห็นว่าการได้รับการเสริมสร้างศักยภาพมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมาเป็นการได้รับการคุ้มครอง ค่าเฉลี่ย 4.37 และการได้รับการจัดสวัสดิการ ค่าเฉลี่ย 4.28 ทั้งนี้ด้านความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว และความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษารังนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีนโยบายในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองครอบครัวข้ามรุ่นในการเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือสื่อสารสำหรับเด็ก การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เพื่อเฝ้าระวังการใช้สื่อและการเสพสื่อที่ไม่เหมาะสม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนควรมีนโยบายในการสำรวจครอบครัวข้ามรุ่นที่อยู่ในภาวะขาดแคลน จำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กวัยเรียน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้การสนับสนุนสิ่งของหรือบริการ ตามโอกาสต่าง ๆ, และโรงเรียนควรมีนโยบายในการให้การบ้านที่เป็นลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวในเชิงทักษะทางการใช้ชีวิต เพื่อตอบสนองต่อประเด็นของการสร้างช่วงเวลาคุณภาพ ระหว่างผู้ปกครองและเด็กใน

*นักศึกษาลูกศรสังคมนสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา นโยบายและสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** อาจารย์ประจำคณะ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

SOCIAL WORK AND SOCIAL WELFARE FACULTY, HUACHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY

ครอบครัวข้ามรุ่น เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญกับบทบาทของการเป็นผู้ดูแลเด็กของผู้ปกครอง

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตเด็กวัยเรียน, เด็กวัยเรียน, ครอบครัวข้ามรุ่น

Quality of life of school-age children in cross-generational families

Jaichanok Sessri

Wilailak Yoosamran, Ph.D.

Abstract

This research studied quality of life levels among school-aged children in cross-generational families and factors affecting quality of life differences among school-aged children in cross-generational families. Quantitative research was done with data collected by questionnaire. Samples were grandparents of 139 children aged six to twelve in cross-generational families studying in Aranyaprathet District government schools, Thailand. Data was analysed descriptively by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and inferential statistics, including f-test.

Results were that most (74.1%) samples were grandmothers with an average age of 64.14 years old. 41.0% of samples worked as private employees with 56.8% earning average monthly incomes under 5,000 baht. Sample views on quality of life of school-age children under their care was at the highest level with a mean of 4.35; those believing that school-age children were most empowered at a mean of 4.40, followed by protections with a mean of 4.37, and receiving child welfare with a mean of 4.28. Quality of life of different school-aged children was affected by availability of grandparents to perform family duties and understanding by grandparents of state policies promoting quality of life for school-aged children at a statistical significance of 0.05.

These findings suggest that local government organizations should participate in policy design to meet individual needs, including policies to promote awareness among parents of cross-generational families for monitoring communication device use by children and digital media literacy and local governments and schools should survey cross-generational families in need to meet basic caring needs for school-age children through a support-provision database. Policies encouraging parental involvement may also be designed by asking for participation. Schools should also have a homework policy involving family participation in life skills to provide quality time shared by parents and children.

Keywords: Quality of life, School-age children, Cross-generational families

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกของมนุษย์ ทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนความต้องการพื้นฐานในทุก ๆ ด้านที่มนุษย์พึงจะได้รับ เป็นแบบจำลองในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมให้กับเด็ก เป็นพื้นที่แรกเริ่มที่ทำให้มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม การแบ่งหน้าที่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทรัพยากร การรับผิดชอบสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาสมาชิกในครอบครัวในการถ่ายทอดพฤติกรรม องค์ความรู้ ซึ่งต่อมาพฤติกรรมต่าง ๆ ก็ส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศ โดยในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพแวดล้อม ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม หมายรวมถึงสถานการณ์ครอบครัวด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว ขนาดของครอบครัว รูปแบบของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

การย้ายถิ่นของประชากรวัยแรงงานเป็นหนึ่งในความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ครอบครัว เนื่องจากความจำเป็นที่ต้องหาเงินเลี้ยงดูปากท้องของตนเองและครอบครัว ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องย้ายถิ่นจากบ้านเกิดเพื่อแสวงหาโอกาสในการประกอบอาชีพตามเมืองเศรษฐกิจ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ประเทศไทยมีสถานการณ์การย้ายถิ่นของประชากรวัยแรงงานสูงขึ้นทุกปี ส่งผลต่อลักษณะของครอบครัวในชนบทที่ทำให้เกิดเป็น “ครอบครัวข้ามรุ่น” ซึ่งหมายถึง การที่มีสมาชิกอาศัยอยู่ด้วยกันสองรุ่น ได้แก่ รุ่นปู่ย่าตายายเป็นผู้ดูแลหลักของรุ่นหลาน ส่วนรุ่นพ่อแม่หรือวัยแรงงานเป็นรุ่นที่ต้องย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ และส่งเงินกลับไปที่บ้านเพื่อจุนเจือครอบครัว

ปู่ย่าตายาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบท มักไม่ค่อยได้ติดตามข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้ปู่ย่าตายายอาจประสบกับความท้าทายในการเลี้ยงดูเด็กในโลกที่ทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้มักพบว่าปู่ย่าตายายต้องเผชิญกับความเครียดเนื่องจากความต้องการ ความคาดหวัง และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อหลานเข้าสู่วัยรุ่น (Darawuttimaprakorn & Punpuing, 2010; Abas et al., 2009 อ้างถึงใน Caspar Peek et al., 2015) สอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนและผู้สูงอายุในครอบครัวห่างไกลกลางในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ที่พบว่าเด็กและผู้สูงอายุในครอบครัวข้ามรุ่นมีปัญหาในด้านคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็น IQ ต่ำ ผลการสอบต่ำ ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ปัญหาการสื่อสาร ความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของหลานของผู้สูงอายุที่ต้องเลี้ยงดูหลาน (อุไรวรรณ รุ่งไทรรัฐ, 2561)

การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และองค์การยูนิเซฟ (2563) พบว่าร้อยละของเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับแม่และผู้ดูแลหลักเป็น ปู่/ย่า/ตา/ยาย คิดเป็นร้อยละ 72.8 ตัวเลขร้อยละดังกล่าวนี้เป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงและมีความน่ากังวลถึงคุณภาพของเด็กที่อยู่ในความดูแลของรุ่นปู่ย่าตายายในแง่ของสภาพความเป็นอยู่ ภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การให้ความรักความอบอุ่น การอบรมสั่งสอน พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงวัยที่จำเป็นจะต้องมีครอบครัวเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนา

สถานการณ์ทั่วไป หรือแม้แต่สถานการณ์การระบาดของโรค ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อระยะยาวสำหรับคุณภาพชีวิตของเด็กที่ในอนาคตจะกลายเป็นทุนมนุษย์อันสำคัญของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างในระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัย

เรียนในครอบครัวข้ามรุ่นในประเด็นของการได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ การได้รับการจัดสวัสดิการและการได้รับการคุ้มครอง เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดบ้างที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตเด็ก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยด้านความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวในฐานะผู้เลี้ยงดูหลักของสมาชิกในครอบครัว รวมถึงปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของผู้อุปการะเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่นต่อนโยบายและโครงการของรัฐที่ส่งเสริมต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน ทั้งนี้เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กวัยเรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ถึงแม้จะอาศัยอยู่ในครอบครัวรูปแบบใดก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างในระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาทบทวนประกอบการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเพื่อ ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ของครอบครัว นโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน และคุณภาพชีวิตสำหรับเด็ก ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักรายการรัฐมนตรี (2537: 45-55 อ้างถึงใน ผกามาต นันทจักรวรรดิวัฒน์, 2554) เสนอแนวคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่นับว่าเป็นลักษณะที่เด่นที่สุดในครอบครัวทุกรูปแบบคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยจาก

การนำเสนอหน้าที่ของครอบครัวของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ พบว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนโดยตรงอยู่ 5 ประการด้วยกัน ได้แก่

- 1) การดูแลและตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุตรและสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของครอบครัว การเลี้ยงดูบุตรเป็นความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานของครอบครัวที่เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด เนื่องจากทารกจำเป็นต้องอาศัยการเลี้ยงดูเป็นอย่างมากกว่าจะอยู่รอด พัฒนาการของมนุษย์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งด้านอารมณ์และจิตใจ และการมีปฏิริยาโต้ตอบกับเด็ก พอ ๆ กับการดูแลทางกายภาพ การทำหน้าที่พ่อแม่เน้นมีความสำคัญตลอดช่วงอายุของบุตร ตั้งแต่วัยทารก ช่วงหลังอายุก่อนวัยเรียน ช่วงวัยเด็ก วัยรุ่นหรือหลังจากนั้นก็ตาม

- 2) การเรียนรู้กระบวนการทางสังคมและการศึกษาของบุตร ครอบครัวมีภาระที่จะต้องให้การศึกษและการเรียนรู้กระบวนการทางสังคมให้แก่บุตร เนื่องจากการศึกษาเป็นวิถีทางหลักที่จะเสริมสร้างอนาคตของเด็กและสังคม นอกจากการศึกษาในระบบแล้ว ครอบครัวยังต้องดูแลบุตรทางด้านสังคมและจิตใจอีกด้วย เด็กต้องอาศัยครอบครัวในการพัฒนาความเข้าใจและความนับถือตนเอง และครอบครัวยังต้องรับผิดชอบในการถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย

- 3) การคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของครอบครัวคือ การคุ้มครองสมาชิกของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อ่อนแอ และไม่มีอำนาจต้านทานความทารุณโหดร้ายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ กายภาพทางเพศ หรือสังคม การคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวนั้นพ้องต้องกันกับอนุสัญญาสิทธิเด็ก (2532) ที่เชื่อว่าครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สำหรับการ

เจริญเติบโตและความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็กควรจะได้รับ การคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่ (สหประชาชาติ, 2532 อ้างถึงใน สำนักงานส่งเสริมสันติภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.)

4) การดูแลด้านอารมณ์และจิตใจและการพักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกครอบครัว ครอบครัวมีความแตกต่างไปจากกลุ่มคนอื่น ๆ ในแง่ของความผูกพันทางจิตใจ สำหรับคนจำนวนมากแล้ว บ้าน คือสถานที่หลักที่ทำให้การดูแลทางอารมณ์และจิตใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความเข้าใจและการช่วยเหลือหากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีลักษณะเป็นศัตรูเข้าหากัน หรือเป็นเจ้าเข้าเจ้าของกันมากเกินไป หรือเต็มไปด้วยความตึงเครียดแล้ว ปัญหาอันหนักหน่วงต่าง ๆ ก็อาจจะ เป็นผลที่ตามมา

5) การแลกเปลี่ยนด้านวัตถุและการบริการ สำหรับคนส่วนใหญ่แล้ว ครอบครัวเป็นผู้ให้บริการพื้นฐานที่สำคัญหลายประการ เช่น การประกอบอาหาร การซักล้างและดูแลเสื้อผ้า และการเป็นแหล่งทุนสำหรับชีวิตประจำวัน การศึกษานันทนาการ ทรัพยากรด้านวัตถุ ซึ่งรวมทั้งที่อยู่อาศัย แหล่งพักผ่อน เป็นต้น

นโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

1) นโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและเป็นธรรมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้นรัฐบาลซึ่งมีความตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เพื่อขยายโอกาสแก่เด็กยากจน เด็ก

ด้อยโอกาส และผู้เรียนทั้งประเทศให้สามารถเข้าถึง การได้รับการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงมีการกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

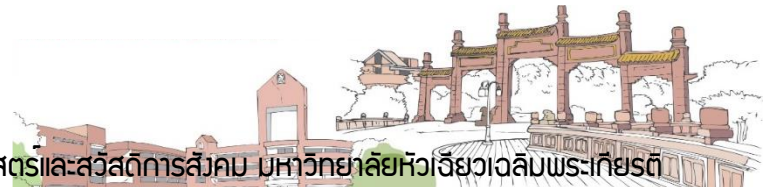
2) โครงการอาหารเสริม (นม) เป็นโครงการที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535 เพื่อแก้ปัญหาการขาดสารอาหารและภาวะทุพโภชนาการในเด็ก ซึ่งองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติได้แนะนำให้เด็กได้ดื่มนม ซึ่งเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง อันจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ (ฉิรวัดณ์ ปิตกภัทรการ, 2562)

3) โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นโครงการอาหารกลางวันซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คนละ 20 บาทต่อวัน) เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนประถมศึกษา จัดทำอาหารกลางวันให้กับนักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ ถูกหลักโภชนาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2559)

คุณภาพชีวิตสำหรับวัยเด็ก

กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2560) เสนอแนวคิดคุณภาพชีวิตสำหรับวัยเด็ก เพื่อให้ครอบครัว การดูแลเด็กในทุกมิติ มุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตเติบโตเข้าสู่วัยของการทำงานอย่างมีคุณภาพ พบว่ามีการนำเสนอการดำเนินการกิจอย่างบูรณาการอยู่ 3 มิติด้วยกัน ได้แก่

1) มิติการเสริมสร้างศักยภาพ : มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย

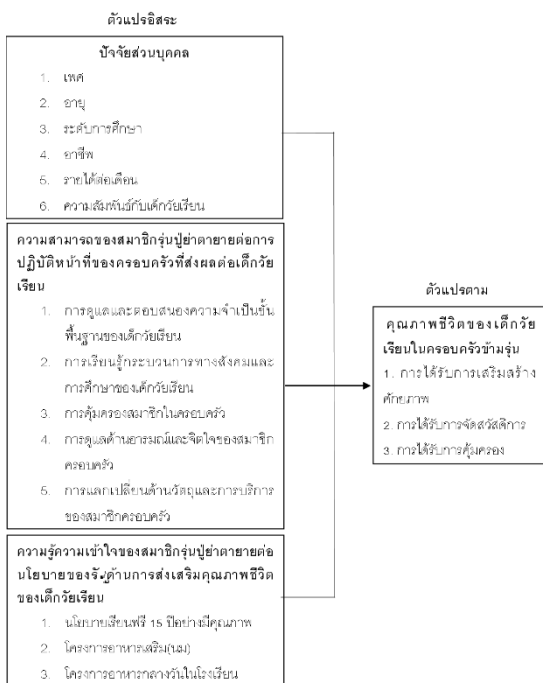

จริยธรรม และคุณธรรม รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร

2) มิติการจัดสวัสดิการ : จัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในรูปแบบระบบความมั่นคงทางสังคม (Social Security) ในลักษณะการช่วยเหลือ/สงเคราะห์ และการสงเคราะห์ครอบครัว อาทิ เงินช่วยเหลือและการดูแลสุขภาพและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นต้น

3) มิติด้านการคุ้มครอง : มีการป้องกันและจัดการเด็ก เยาวชนและสภาพแวดล้อมให้เด็กและเยาวชนหลุดจากสภาพการณ์หรือภัยอันตราย ที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข (Well-being)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ของเด็กไทยที่มีอายุ 6-12 ปี ในครอบครัวข้ามรุ่น ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอรัฐประเทศ และมีสมาชิกรุ่นหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลภายในอำเภอรัฐประเทศ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดตัวอย่างจากกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran, (1997 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิธรรม, ม.ป.ป.) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 139 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเลือก 2 โรงเรียน รัฐบาลภายในอำเภอรัฐประเทศ ถัดจากนั้น ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตาแบ่งศึกษาในกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ 1 จำนวน 69 ครอบครัว และ โรงเรียนที่ 2 จำนวน 70 ครอบครัว และในขั้นตอนสุดท้ายทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงอีกครั้ง โดยการขออนุญาตโรงเรียนในการคัดเลือกครอบครัวที่มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษา กรณีเด็กนักเรียนมากกว่า 1 คน ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันให้นับเป็น 1 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และความสัมพันธ์กับเด็กวัยเรียน ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 2 ระดับความสามารถของสมาชิกในครอบครัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่นต่อนโยบายและ

โครงการของรัฐที่ส่งเสริมต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด และให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

โดยลักษณะของคำถามส่วนที่ 1 – ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายปิด และใช้การประเมินค่าแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert scale) กำหนดมาตรวัดแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ช่วงคะแนน 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย และช่วงคะแนน 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา บรรยายคุณลักษณะทั่วไปของข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยใช้ f-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างรายกลุ่มโดยวิธีของ LSD

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.1 ส่วนเพศชายร้อยละ 25.9 มีช่วงอายุตั้งแต่ 46 ปี จนถึง 83 ปี และในส่วนของความสัมพันธ์กับเด็กวัยเรียน มีความสัมพันธ์เป็นยาย ร้อยละ 41.0 ย่า ร้อยละ 33.1 ตา ร้อยละ 14.4 และปู่ ร้อยละ 11.5 และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด ร้อยละ 44.6

ประกอบอาชีพพนักงาน-ลูกจ้างเอกชน มากที่สุด ร้อยละ 41.0 และรายได้ต่อเดือน(รวมรายได้ของทั้งครัวเรือน) ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 56.8

2. ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน

ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน พบว่า มีความสามารถด้านการดูแลด้านอารมณ์และจิตใจของสมาชิกครอบครัวมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.26 รองลงมาเป็นด้านการเรียนรู้กระบวนการทางสังคมและการศึกษาของเด็กวัยเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.57, ด้านการแลกเปลี่ยนด้านวัตถุและการบริการของสมาชิกครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.52, ด้านการดูแลและตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กวัยเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.49, และด้านการคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 2.92 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถของสมาชิกในครอบครัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน

ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน	ห้	S.D.	การแปลผล
การดูแลและตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กวัยเรียน	3.49	1.06	มาก
การเรียนรู้กระบวนการทางสังคมและการศึกษาของเด็กวัยเรียน	3.57	0.97	มาก
การคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว	2.92	1.20	ปานกลาง
การดูแลด้านอารมณ์และจิตใจของสมาชิกครอบครัว	4.26	0.64	มากที่สุด
การแลกเปลี่ยนด้านวัตถุและการบริการของสมาชิกครอบครัว	3.52	1.23	มาก
รวม	3.55	1.02	มาก

3. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่ม ผู้ถ่ายทอดนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริม คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน พบว่ามีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.05 รองลงมาเป็นโครงการอาหารเสริม (นม) มีค่าเฉลี่ย 3.29 และโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.76 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
นโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ	3.05	1.17	ปานกลาง
โครงการอาหารเสริม(นม)	3.29	1.11	ปานกลาง
โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน	3.76	1.09	มาก
รวม	3.37	1.12	ปานกลาง

4. คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในระยะเวลาที่อยู่ในความดูแลของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.35 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับการคุ้มครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้ายคือการได้รับการจัดสวัสดิการ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.28 จัดอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายที่มีต่อ

ระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในระยะเวลาที่อยู่ในความดูแลของตนเอง

ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดนโยบายที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในระยะเวลาที่อยู่ในความดูแลของตนเอง	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
การได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ	4.40	0.71	มากที่สุด
การได้รับการจัดสวัสดิการ	4.28	0.86	มากที่สุด
การได้รับการคุ้มครอง	4.37	0.82	มากที่สุด
รวม	4.35	0.80	มากที่สุด

5. การทดสอบสมมติฐาน

5.1 ปัจจัยความสามารถของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน พบว่าความสามารถของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05($p=0.000^*$) รายละเอียดดังตารางที่ 4 ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระหว่างระดับความสามารถของสมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียนกับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน	ระดับความสามารถ	SS	df	MS	F	P
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	15.668	2	7.834	17.668	0.000*
	ภายในกลุ่ม	60.303	136	0.443		
	รวม	75.971	138			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า f-test = 17.668 $P = 0.000^*$ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากนั้นจึงทำการทดสอบเพื่อหาความแตกต่างรายคู่แบบ LSD พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ถ่ายทอดที่มีระดับความสามารถต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ต่างกัน มีความเห็นต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 คู่ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน จำแนกตามความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียนเป็นรายคู่

ความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว	$\bar{x}$	ระดับความสามารถน้อย	ระดับความสามารถปานกลาง	ระดับความสามารถมาก
ระดับความสามารถน้อย	1.1429	-	-0.6409* (0.003)	-1.0617* (0.000)
ระดับความสามารถปานกลาง	1.7838	-	-	-0.4208* (0.002)
ระดับความสามารถมาก	2.2045	-	-	-

5.2 ปัจจัยความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน พบว่า ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05(p=0.000*) รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนกับคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน	ระดับความรู้ความเข้าใจ	SS	df	MS	F	P
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	10.741	2	5.370	15.421	0.000*
	ภายในกลุ่ม	47.360	136	0.348		
	รวม	58.101	138			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่า f-test = 15.421 ค่า P = 0.000* ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากนั้นจึงทำการทดสอบเพื่อหาความแตกต่างรายคู่แบบ LSD พบว่าสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายที่มีระดับความรู้ความเข้าใจ

ของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนเป็นรายคู่ การอภิปรายผล

ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน	$\bar{x}$	ระดับความรู้ความเข้าใจน้อย	ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง	ระดับความรู้ความเข้าใจมาก
ระดับความรู้ความเข้าใจน้อย	1.4286	-	-0.3282 (0.116)	-0.8896* (0.000)
ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง	1.7568	-	-	-0.5614* (0.000)
ระดับความรู้ความเข้าใจมาก	2.3182	-	-	-

จากการศึกษา เรื่อง “คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนในครอบครัวข้ามรุ่น” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ของเด็กไทยที่มีอายุ 6-12 ปี ในครอบครัวข้ามรุ่น ที่มีสมาชิกรุ่นหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลภายในอำเภอรัฐประเทศ จำนวน 139 คน โดยจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่แตกต่างกัน ได้แก่ (1) ปัจจัยความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว และ (2) ปัจจัยความรู้ความเข้าใจของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน อภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัจจัยความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่แตกต่างกัน

กันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่ต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของของ Strom(2000 อ้างถึงใน พัฒนาการ ไทยพิบูลย์, 2560) ที่ว่าปู่ ย่า ตา ยายส่วนมากไม่แน่ใจว่า ครูคาดหวังให้พวกเขาสนับสนุนการเรียนของเด็กในชั้นเรียนอย่างไร นอกจากนี้งานวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2559) ที่ทำการศึกษาผลกระทบการย้ายถิ่นภายในประเทศที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยพบว่าครั้นเรือยนต์อย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กบางกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (เช่น ร้องเพลง เล่นนิทาน อ่านหนังสือ) จำเป็นต้องมีการจัดการปัญหาด้านคุณภาพ ทักษะการเลี้ยงดูเด็ก และความรู้ความเข้าใจของผู้ดูแล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดูแลที่เป็นผู้สูงอายุหรือปู่ย่าตายาย ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยจะประสบความสำเร็จลำบากในการสอนการบ้านหรือบทเรียนทางวิชาการแก่เด็ก เนื่องจากข้อจำกัดด้านความสามารถของสมาชิกกลุ่มปู่ย่าตายาย และข้อจำกัดในการใช้เวลาคุณภาพร่วมกันของเด็กวัยเรียนและสมาชิกกลุ่มปู่ย่าตายาย อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันของช่วงวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภิติ สวงนพงษ์(2563) ที่พบว่าผู้ปกครองจะให้เด็กดูโทรทัศน์หรือโทรศัพท์มือถือทุกวัน โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่เด็กอยู่กับสื่อ ในขณะที่ผลของการวิจัยชิ้นนี้พบว่าอายุของผู้ดูแลเด็กวัยเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 64 ปี อยู่ในวัยผู้สูงอายุซึ่งจะมีข้อจำกัดในการเรียนรู้และการรู้เท่าทันด้านสื่อดิจิทัลเทคโนโลยี ตามผลการวิจัยของ อธิชา วุฒิรังษี(2564) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องการใช้สื่อดิจิทัล(ออนไลน์) กับสมาชิกในครอบครัวมีระดับความบ่อยครั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาของสื่อดิจิทัล มีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยความรู้ความเข้าใจของ

สมาชิกกลุ่มปู่ย่าตายายต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียน

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มปู่ย่าตายายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่ต่างกัน จากงานวิจัยพบประเด็นที่เป็นข้อสังเกตว่าสมาชิกครอบครัวปู่ย่าตายาย มีระดับการรับทราบและเข้าใจต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.05 มีระดับการรับทราบและเข้าใจต่อโครงการอาหารเสริม(นม)ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.29 และมีความรู้ความเข้าใจถึงรายละเอียดว่าโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลอาหารกลางวันให้กับหลานของท่านในอัตรา 20 บาท/คน/วัน ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.08 จากผลการวิจัยผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าการที่สมาชิกกลุ่มปู่ย่าตายายมีความรู้ความเข้าใจที่จำกัดเกี่ยวกับรายละเอียดของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพของการดำเนินกิจกรรมโครงการ ซึ่งอาจส่งผลต่อความครบถ้วนของการได้รับสวัสดิการตามนโยบาย/โครงการได้ อาจกระทบต่อความโปร่งใสในกระบวนการจัดการของโรงเรียน ทำให้งบประมาณของนโยบายดังกล่าวไม่ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ว่าการที่ในปัจจุบันครั้นเรือยนต์มีความรู้ที่ค่อนข้างจำกัดเกี่ยวกับเรื่องของเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจนมีผลกระทบต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระดับท้องถิ่นและลดอัตราการเข้าเรียนและการคงอยู่ของนักเรียนในระบบโรงเรียน ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเหล่านี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจได้

โดยการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงสร้างกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กวัยเรียน ซึ่งกระบวนการตรวจสอบโดยการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นการบริหารสาธารณะแบบระบบธรรมภิบาลที่องค์กรหน่วยงานสาธารณะจำเป็นต้องจัดขึ้นอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการออกแบบนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ควรมีนโยบายในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองครอบครัวข้ามรุ่นในการเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือสื่อสารสำหรับเด็ก การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เพื่อเฝ้าระวังการใช้สื่อและการเสพสื่อที่ไม่เหมาะสมอันเป็นผลต่อการคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว สืบเนื่องจากผลการศึกษา ระดับความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายต่อการคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนควรมีนโยบายในการสำรวจครอบครัวข้ามรุ่นที่อยู่ในภาวะขาดแคลน จำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กวัยเรียน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการให้การสนับสนุนสิ่งของหรือบริการ ตามโอกาสต่าง ๆ สืบเนื่องจากผลการศึกษา ระดับความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่า

ตายายต่อการดูแลและตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเด็กวัยเรียนของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

3. โรงเรียนควรมีนโยบายในการให้การบ้านที่เป็นลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวในเชิงทักษะทางการใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองต่อประเด็นของการสร้างช่วงเวลาคุณภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก เช่น ให้นักเรียนและผู้ปกครองอัดคลิปวิดีโอการเล่นิทาน ประสบการณ์ชีวิต ลักษณะอาชีพของผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญกับบทบาทของการเป็นผู้ดูแลเด็กของผู้ปกครอง สืบเนื่องจากผลการศึกษาความสามารถของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายด้านการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ส่งผลต่อเด็กวัยเรียน ด้านการเรียนรู้กระบวนการทางสังคมและการศึกษาของเด็กวัยเรียนของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนที่อยู่ในนอกระบบการศึกษาที่อาศัยอยู่ในครอบครัวข้ามรุ่น เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการให้ความช่วยเหลือเด็กวัยเรียนที่อยู่ในนอกระบบการศึกษาได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมตามช่วงวัย

2. ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในข้อคิดเห็นของสมาชิกรุ่นปู่ย่าตายายที่มีต่อการเลี้ยงดูหลานในครอบครัวข้ามรุ่น เพื่อให้ทราบถึงแรงจูงใจ ข้อกังวล ความพร้อมในการเลี้ยงดูหลานในครอบครัวข้ามรุ่น

บรรณานุกรม

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). แผนกลยุทธ์กรมกิจการเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 1 พ.ศ.2560-2564. สืบค้นจาก http://tps04.msociety.go.th/images/DatabaseTPSO4/About_TPSO/strategy_V.1.pdf
กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). การดำเนินงานนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.

- กรุงเทพมหานคร: กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. ธีรวัฒน์ ปิตภักดิ์รากร. (2562). การประเมินโครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 25(4), 165-166.
- ผกามาต นันทจิรวรวัฒน์. (2554). การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จ ด้วยการให้คำปรึกษาครอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. (ปริญญาานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัฒนาพร ไทยพิบูลย์. (2560). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวแห่งกลางเพื่อส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขของเด็กภายใต้ความคิดครอบครัวนิเวศ. (ปริญญาานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิสรพร. (ม.ป.ป.). การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. สืบค้นจาก <http://www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/04/resch.pdf>
- ยุภิติ สงวนพงษ์. (กันยายน-ธันวาคม 2563). คุณภาพชีวิตของเด็กปฐมวัยอายุ 2-4 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 ปีที่ 14 ฉบับที่ 35, 389-409.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2559). ผลกระทบของการย้ายถิ่นภายในประเทศที่มีต่อสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/media/396/file/>
- ผลกระทบของการย้ายถิ่น ภายในประเทศที่มีต่อสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). โครงการการสำรวจและติดตามการใช้จ่ายภาครัฐของโครงการเรียนฟรี 15 ปีในประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/media/301/file/รายงานโครงการการสำรวจติดตามการใช้จ่ายภาครัฐของโครงการเรียนฟรี%2015%20ปีในประเทศไทย.pdf>
- สำนักงานส่งเสริมสันติภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (ม.ป.พ.). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFCENTER23/DRAWER053/GENERAL/DATA0000/00000643.PDF>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย. (2563). รายงานผลฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย
- อริชา วุฒิรังษี. (มกราคม-มิถุนายน 254). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ. วารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 21 ฉบับที่ 1, 90-106
- อุไรวรรณ รุ่งไทรรัฐ. (2561). การศึกษาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนและผู้สูงอายุในครอบครัวแห่งกลางในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย. สถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Caspar Peek et al. (2015). รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. 2558 โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อยอายุยืนสืบค้นจาก http://countryoffice.unfpa.org/thailand/drive/ebook_th-1.pdf